

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра патологічної фізіології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

проф. І.С.Гриценко

“ _____ ” _____ 2012 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛІНІЧНА ПАТОГІСТОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.120102 Лабораторна діагностика
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 6.120102 Лабораторна діагностика
(шифр і назва спеціальності)

факультет Медико-фармацевтичний
(назва інституту, факультету, відділення)

2012 – 2013 рік

Робоча програма з КЛІНІЧНОЇ ПОТОГІСТОЛОГІЇ для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 1201 – Медицина, спеціальністю 6.120102 – Лабораторна діагностика.

„___” _____, 2012 року- 12 с.

Розробники: зав. каф. патологічної фізіології, д.мед.н., проф. Н.М.Кононенко, д.мед.н., проф. Т.І.Тюпка, к.біол.н., доц. В.В.Чікіткіна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри патологічної фізіології

Протокол від. “___” _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри патологічної фізіології

_____ (проф. Кононенко Н.М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“___” _____ 20__ року

Схвалено цикловою методичною комісією медико-фармацевтичного факультету

Протокол від. “___” _____ 20__ року № ___

“___” _____ 20__ року Голова комісії _____ (проф. Залюбовська О.І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2,0	Галузь знань <u>1201 Медицина</u> <small>(шифр і назва)</small>	Нормативна
	Напрямок підготовки <u>6.120102 Лабораторна діагностика</u> <small>(шифр і назва)</small>	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Лабораторна діагностика</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <small>(назва)</small>		Семестр
Загальна кількість годин - 60		6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 1,4		Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр медицини
	10 год.	
	Практичні	
	22 год.	
	Самостійна робота	
	28 год.	
		Вид контролю: Письмовий залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 1,2 (32 / 28).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

- закласти основи знань щодо гістологічних методів дослідження у діагностиці захворювань;
- вивчити особливості змін у клітинах та основних тканинах організму при патологічному стані;
- забезпечити теоретичну та практичну базу для вивчення клінічної патогістології при захворюваннях усіх систем організму в об'ємі магістерської програми.

Завдання – сформулювати уявлення про мікроскопічну та ультраструктурну будову клітин та тканин при їх порушеннях, опанувати особливості гістологічного дослідження при патології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати** особливості будови клітин та тканин при порушенні їх цілісності, змінах обміну речовин, при спадкових патологіях; **вміти** розрізняти на гістологічних препаратах види клітинних та тканинних порушень.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Клінічна патогістологія клітин

Тема 1. Введення в клінічну гістологію. Мікроскопічні та імуногістохімічні методи діагностики захворювань. Хромосомний аналіз.

Тема 2. Ультраструктурні основи патології клітин. Гістологічні прояви патології мембран, ендоплазматичного ретикулуму, апарату Гольджі. Особливості будови тканин при мітохондріальних хворобах.

Тема 3. Поняття про хвороби накопичення. Пероксисомні хвороби. Хвороба Вільсона. Гемохроматоз. Хвороба Менкеса.

Тема 4. Гістологічні прояви патології немембранних органел.

Тема 5. Дистрофії. Механізми розвитку, класифікації. Гістологічна характеристика паренхіматозних дистрофій.

Змістовий модуль 2. Клінічна патогістологія тканин

Тема 1. Патологічна гістологія епітеліальних тканин. Гістологічні ознаки захворювань шкіри. Вікові зміни шкіри.

Тема 2. Патологічні зміни волосся, їх гістологічні особливості.

Тема 3. Патологічні зміни нігтів, їх гістологічні особливості, використання у діагностиці.

Тема 4. Патогістологія сполучної тканини. Дифузні захворювання сполучної тканини.

Тема 5. Патогістологія м'язової тканини. Атрофія, дистрофія, аміотрофія, міастенія.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	ла б	інд	с.р .	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Клінічна патогістологія клітин						
Тема 1. Введення в клінічну гістологію. Мікроскопічні та імуногістохімічні методи діагностики захворювань. Хромосомний аналіз.		1	2			3
Тема 2. Ультраструктурні основи патології клітин. Гістологічні прояви патології мембран, ендоплазматичного ретикулуму, апарату Гольджі. Особливості будови тканин при мітохондріальних хворобах.		1	2			3
Тема 3. Поняття про хвороби накопичення. Пероксисомні хвороби. Хвороба Вільсона. Гемохроматоз. Хвороба Менкеса.		1	2			3
Тема 4. Гістологічні прояви патології немембранних органел.		1	2			3
Тема 5. Дистрофії. Механізми розвитку, класифікації. Гістологічна характеристика паренхіматозних дистрофій.		1	2			3
Усього годин		5	10			15
Змістовий модуль 2. Клінічна патогістологія тканин						
Тема 1. Патологічна гістологія епітеліальних тканин. Гістологічні ознаки захворювань шкіри. Вікові зміни шкіри.		1	2			3
Тема 2. Патологічні зміни волосся, їх гістологічні особливості.		1	2			2
Тема 3. Патологічні зміни нігтів, їх гістологічні особливості, використання у діагностиці.		1	2			2
Тема 4. Патогістологія сполучної тканини. Дифузні захворювання сполучної тканини.		1	2			3
Тема 5. Патогістологія м'язової тканини. Атрофія, дистрофія, аміотрофія, міастенія.		1	2			3
Усього годин		5	10			13

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Введення в клінічну гістологію. Мікроскопічні та імуногістохімічні методи діагностики захворювань. Хромосомний аналіз.	2
2	Ультраструктурні основи патології клітин. Гістологічні прояви патології мембран, ендоплазматичного ретикулуму, апарату Гольджі. Особливості будови тканин при мітохондріальних хворобах.	2
3	Поняття про хвороби накопичення. Пероксисомні хвороби. Хвороба Вільсона. Гемохроматоз. Хвороба Менкеса.	2
4	Гістологічні прояви патології немембранних органел.	2
5	Дистрофії. Механізми розвитку, класифікації. Гістологічна характеристика паренхіматозних дистрофій.	2
6	Патологічна гістологія епітеліальних тканин. Гістологічні ознаки захворювань шкіри. Вікові зміни шкіри.	2
7	Патологічні зміни волосся, їх гістологічні особливості.	2
8	Патологічні зміни нігтів, їх гістологічні особливості, використання у діагностиці.	2
9	Патогістологія сполучної тканини. Дифузні захворювання сполучної тканини.	2
10	Патогістологія м'язової тканини. Атрофія, дистрофія, аміотрофія, міастенія.	2
11	Підсумковий модульний контроль	2
РАЗОМ:		22

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Молекулярні методи дослідження у патогістології.	3
2	Порушення міжклітинних контактів за деяких патологічних станів організму, їх діагностика.	3
3	Аномалії рецепторів та молекулярні методи діагностики.	3
4	Порушення в будові статевих клітин. Рецепторні аномалії мембран яйцеклітин та сперматозоїдів. Особливості спермограми при безплідді.	3
5	Гістологічні прояви порушення ембріогенезу. Вплив тератогенів в ембріональному та плідному періодах.	3
6	Каміння в нирках. Методи діагностики походження каміння.	3
7	Патологічні зміни клітин при порушенні вмісту хімічних речовин.	2
8	Поняття про трихограму.	2
9	Клітинні зміни при порушенні гематоенцефалічного бар'єру. Менінгіт та його гістологічні особливості.	3
10	Клітинні причини сліпоти. Катаракта та глаукома. Смакові рецептори та порушення смакового сприйняття.	3
РАЗОМ:		28

6. Методи навчання

1. Лекції.
2. Практичні заняття.
3. Самостійна робота з використанням підручників, посібників, навчально-методичних рекомендацій, додаткової літератури, Інтернету.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям теми, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно і вони не належать до структури практичного заняття.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів, за результатами модульного підсумкового контролю – 40 балів.

Оцінювання поточної початкової діяльності

Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модулю, розраховується шляхом складання кількості балів за кожне практичне заняття та за проміжні модульні контролі і дорівнює 60 балам.

Мінімальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модулю дорівнює 36 балам.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення модулю. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою, та при вивченні модулю набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Форма проведення підсумкового контролю стандартизована і включає контроль теоретичної і практичної підготовки. Максимальна кількість балів підсумкового контролю дорівнює 40. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 24 балів.

Оцінювання дисципліни. Оцінка А, В, С, D, E виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни. Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з модулів дисципліни. Оцінка з дисципліни FX, F виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX („2”) виставляється студентам, які мають мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали модульний підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового модульного контролю не більше 2 разів під час зимових канікул та впродовж 2 (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру за графіком, затвердження ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенню вивчення дисципліни (не набрали за поточну навчальну діяльність з модулю мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

Студенти, які бажають підвищити загальний рейтинг з дисципліни, складають екзамен. До екзамену допускаються лише ті студенти, які своєчасно були допущені до підсумкових модульних контролів у всіх модулях вивчення дисципліни та успішно їх склали. Заява про складання екзамену надається студентом до деканату не пізніше останнього дня періоду контрольних заходів на курсі. Екзамен проводиться на першому тижні нового навчального періоду взимку, або на першому тижні після контрольних заходів влітку. Шкала оцінювання екзаменів відповідає шкалі оцінювання, що наведена нижче.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					Підсумковий модульний контроль	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
2-4	2-4	2-4	2-4	2-4	2-4	2-4	2-4	2-4	2-4	24 - 40	60-100
				18-30					18-30		

T1, T2 ... T10 – теми практичних занять.

9-. Методичне забезпечення

1. Мультимедійні лекції.
2. Інформаційні плакати і таблиці.
3. Методичні рекомендації за темами.
4. Індивідуальні варіанти білетів з питаннями модульного заліку.

10. Рекомендована література

Базова

1. Березнякова М.Е., Залюбовская О.И., Литвинова О.Н. Основы патологической анатомии: Учеб. пособ. к лабор. занят. для студ. высш. фармац. учеб. завед. и фармац. ф-тов высш. мед. учеб. завед. III-IV уровн. аккред.- Х.: Изд-во НФаУ, 2008.- 232 с.
2. Гистология: Ученик /Ю.И.Афанасьев, Н.А.Юрина, Б.В.Алешин и др.- М.:

Медицина, 1989.- 672 с.

3. Пальцев М.А., Пономарев А.Б., Берестова А.В. Атлас по патологической анатомии.- М.: Медицина, 2007.- 432 с.
4. Пальцев М.А., Аничков Н.М. /Патологическая анатомия: Учебник. В 2-х т. Т.1.- М.: Медицина, 2000. – 528 с.
5. Пальцев М.А., Аничков Н.М. /Патологическая анатомия: Учебник. В 2-х т. Т.2., ч. I. - М.: Медицина, 2001. – 736 с.
6. Пальцев М.А., Аничков Н.М. /Патологическая анатомия: Учебник. В 2-х т. Т.2., ч. II.- М.: Медицина, 2001. – 680 с.

Допоміжна:

1. Пальцев М.А., Аничков Н.М., Рыбакова М.Г. Руководство к практическим занятиям по патологической анатомии. - М.: Медицина, 2002. - 896 с.
2. Струков А.И., Серов В.В. Патологическая анатомия: Учебник. -М.: Медицина, 1993. - 688 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Програма дисципліни «Клінічна патогістологія».
2. Бібліотека Національного фармацевтичного університету.
3. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г.Короленко.
4. Спеціалізовані медико-біологічні портали Інтернета.